VN/35202/2023

Lausunto valtiovarainministeriölle julkisten hankintojen tuottavuuden ja vaikuttavuuden kansallisesta ohjaamisesta ja strategisesta kehittäminestä

Miten julkisten hankintojen kansalliset kehittämis- ja neuvontapalvelut toimivat nykyisin?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua julkisten hankintojen tuottavuuden ja vaikuttavuuden kansallista ohjaamista ja strategista kehittämistä koskien.

Hankinta-Suomi -ohjelma on edistänyt julkisten hankintojen kehittämistä ja tuonut esiin julkisten hankintojen merkityksen osana yhteiskunnallisten tavoitteiden toteuttamista. Ohjelma on tarjonnut hankintayksiköille keskustelufoorumin julkisten hankintojen kehittämiselle.

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö (JHNY) on vakiinnuttanut asemansa tärkeänä julkisten hankintojen juridisena neuvontapalveluna. Erityisen merkittäväksi ja hyödylliseksi on muodostunut yksikön verkkosivusto (https://www.hankinnat.fi), joka on päivittäisessä käytössä. Sivuston ohjeistukset ja tulkinnat tukevat hankintayksiköiden käytännön työtä ja auttavat ratkaisemaan julkisten hankintojen valmisteluun ja toteuttamiseen liittyviä tavanomaisia juridisia kysymyksiä mikä on vähentänyt julkisen sektorin selvittämistyötä ja parantanut hankintojen laatua juridisessa mielessä. Toiminnan jatkon turvaaminen ja ajantasaisen asiantuntijatiedon tuottaminen on hyvä varmistaa jatkossakin.

Suomen Yrittäjien hankintaneuvonnalla on tärkeä rooli julkisten hankintojen markkinoiden toimivuuden ja pk-yritysten osallistumismahdollisuuksien edistämisessä. Tieto hankintaneuvonnasta ei kuitenkaan tavoita yrittäjiä tasaisesti, vaikka erityisesti pk-yrityksillä on selkeä tarve hankintaneuvonnalle.

Millaista tukea julkisiin hankintoihin tarvitaan ja lisäksi mitä tulisi kehittää jatkossa?

Toimintaympäristön ja julkisten hankintojen osaamistarpeiden muuttuessa Hankinta-Suomen sisältöjä ja toimintamalleja on tarpeen uudistaa. Erityisesti kehittämis- ja koulutustarjonnassa tulisi hyödyntää nykyistä enemmän kaupallisten koulutusorganisaatioiden osaamista, jotta voidaan varmistaa koulutusten riittävä taso, ajantasaisuus ja yhteys hankintayksiköiden käytännön tarpeisiin. Hankinta-ammattilaisten osaamisessa korostuu tulevaisuudessa juridisten ja hallinnollisten asioiden sijasta kyky kehittää ja kehittyä, analytiikka ja raportointi, tekoälyn hyödyntäminen, liiketoiminnan ymmärrys sekä strateginen kumppanuus.

Hankinta-Suomen tarjoamat verkostoitumis- ja keskustelufoorumit ovat tarpeellisia eri hankintayksiköiden välisen tiedonvaihdon kannalta, mutta useat niistä ovat päällekkäisiä ja niiden vaikuttavuutta tulisi vahvistaa. Keskustelun tulisi nykyistä useammin johtaa konkreettisiin kehittämistoimenpiteisiin, yhteisiin toimintamalleihin ja hyvien käytäntöjen käyttöönottoon. Foorumeiden tulisi tarjota mahdollisuuksia myös käytännön ongelmien ratkaisemiseen.

Hankintayksiköt tarvitsevat JHNY:n tukea jatkossakin, joten heidän osaamistansa on hyvä ylläpitää sekä kasvattaa asiakkaille annettavaa asiakaskohtaista tukea.

Yritysten hankintaneuvontaan tulisi panostaa nykyistä enemmän ja sen tunnettavuutta sekä saavutettavuutta tulisi parantaa. Erityisesti pk-yritysten valmiuksia osallistua julkisiin tarjouskilpailuihin tulisi vahvistaa tarjoamalla käytännönläheistä tukea tarjouspyyntöjen tulkintaan, tarjousten laatimiseen ja julkisten hankintojen toimintalogiikan ymmärtämiseen. Lisäksi paikallisten hankintaneuvontaa tarjoavien ja alueen hankintayksiköiden välistä yhteistyötä tulisi tiivistää ja sen tulisi olla ennakoivampaa.

Miten kansallinen kehittäminen ja tuki pitäisi järjestää tulevaisuudessa?

Hyvinvointialue pitää tärkeänä, että kansallisen kehittämisen ja tuen koordinointivastuu on selkeästi määritelty ja että

neuvonta, kehittäminen ja koulutus muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden ilman päällekkäisyyksiä. Hankintojen kansallisen kehittämisen ei tule jatkossa perustua määräaikaisiin hankkeisiin vaan pysyvään rahoitukseen ja rakenteisiin. JHNY toimii esimerkkinä toimivasta ja vakiintuneesta palvelusta, joka kasvattaa julkisen sektorin tehokkuutta.

Jatkossa kansallisessa kehittämisessä ja tuessa tulisi painottaa entistä enemmän tuloksellisten ja vaikuttavuusperusteisten hankintojen kehittämistä ja valmistelua. Hankintayksiköt tarvitsevat tukea siihen, miten hankinnoille asetetaan mitattavia tavoitteita, miten vaikuttavuutta arvioidaan ja miten tulokset otetaan huomioon jo valmisteluvaiheessa. Teemoja olisi syytä käsitellä myös laajemmin kuin pelkästään hankintoihin keskittyneillä foorumeilla.

Muuta lausuttavaa